

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д.н. Таня Петрова Парушева*
Научна специалност „Икономика и управление (туризъм)”
Университет за национално и световно стопанство, София

Относно: конкурс за **доцент** в *професионално направление 3.8. „Икономика”* по „Икономика на туризма” към секция „Регионална и секторна икономика” в Институт за икономически изследвания при БАН.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на секция „Регионална и секторна икономика” в *професионално направление 3.8. „Икономика”* по „Икономика на туризма” към Института за икономически изследвания (ИИИ) при БАН, в съответствие с неговия Правилник за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности. Публикуван е в Държавен вестник брой 44 от 19.05.2023 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса, съгласно Заповед № 367/18.07.2023 г. на Директора на ИИИ при БАН.

2. Информация за кандидата в конкурса

Доц. д-р Силвена Денчева Йорданова е единствен кандидат в конкурса. Тя завършва средно образование в III Природо-Математическа гимназия „Акад. Методий Попов” гр. Варна, профил „Биология и Английски език” с отличен успех (1995 г.). Успоредно с това се дипломира и от Първа Езикова гимназия „Хр. Кабакчиев” гр. Варна, като частен ученик с профил „Английски език”.

Доц. д-р Силвена Йорданова завършва ОКС „бакалавър”, специалност „Маркетинг и мениджмънт” в Икономически университет (ИУ) – Варна (1999 г.). Придобива ОКС „магистър” по специалност „Стопанско управление” с отличен успех, също в ИУ – Варна (2000 г.).

През периода 2001 – 2004 г. е редовен докторант към катедра „Управление” на ИУ – Варна. Защишава дисертационен труд на тема: „Управление на връзките с потребителите в условията на електронна търговия” и получава ОНС „доктор” по научна специалност 05.02.20. „Социално управление” (ВАК при МС на Република България, 2005 г.).

Доц. д-р Силвена Йорданова започва научната си кариера като асистент в Международен колеж – Албена, Добрич (2006 г.). Придобива и педагогическа правоспособност като преподавател по икономика и управление за средното образование (2012 г.). От 2016 г. до момента е доцент във Висше училище по мениджмънт (ВУМ) – Варна по професионално направление 3.7. „Администрация и управление”. Хабилитира се с монографичен труд на тема „Виртуални общности в туризма“. Включена е в действащия Регистър на учените (НАЦИД).

Упражнява експертна дейност по изготвяне на регионален план за действие, за насърчаване на устойчива заетост. Членува в престижни професионални организации – Съюз на учените в България и Българска асоциация по маркетинг. Владее свободно английски и руски езици.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

3.1. Изпълнение на количествените изисквания

Кандидатът в конкурса доц. д-р Силвена Йорданова отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент”, съгласно ЗРАСРБ (чл. 24, ал. 1).

- Има придобита ОНС „доктор” по научна специалност 05.02.20. „Социално управление” (ВАК при МС на Република България, 2005 г.).
- Заема академичната длъжност „доцент” във ВУМ – Варна от 2016 г.
- Представя публикуван монографичен труд, който не повтаря публикациите за придобиване на ОНС „доктор” и за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.7. „Администрация и управление”.
- Има други оригинални научноизследователски трудове и публикации, които не повтарят представените за придобиване на ОНС „доктор” и за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.7. „Администрация и управление”.
- Отговаря на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИИИ при БАН.
- Няма доказано по законоустановения ред плагиатство в научните трудове.

➤ Кандидатът в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент” в ИИИ при БАН доц. д-р Силвена Йорданова изпълнява минималните национални изисквания, съгласно ЗРАСРБ (чл. 2б), Правилника за приложението му и Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИИИ при БАН. Тя

реализира 522,5 точки по групи от показатели А+В+Г+Д+Е, при изискуеми 450.

3.2. Изпълнение на качествените изисквания

Доц. д-р Силвена Йорданова е утвърден изследовател с приноси в националното и международното развитие на знанието. Свидетелство за това е развитото от нея направление за дигитализация в туризма, участие в проекти „Инотур” и „Интегрирани решения за заетост в кулинарните изкуства”, и в екипа на ВУМ – Варна при разработката на проекти за финансиране от ЕС.

Кандидатът в конкурса е утвърден лектор с принос в преподавателското, учебното и педагогическото развитие. Тези качества се проявяват при провеждането на занятията във ВУМ – Варна на български и английски езици и ИУ – Варна, участие в разработването на нови учебни курсове и учебни помагала на значимо академично равнище, участие като лектор по електронен маркетинг във Финландия и Норвегия по съвместна учебна програма и провеждането на семинари и тренинг обучение на преподаватели от Таджикистан.

Професионалните постижения на доц. д-р Силвена Йорданова получават обществено признание в практиката. Показателни са участията ѝ като заместник редактор на European Journal of Tourism Research и член на редакционната колегия на международно издание Frontiers in psychology, IGI Global.

Кандидатът в конкурса има принос към утвърждаването на доброто име на ВУМ – Варна, чрез участието си в национални и международни научни форуми; като главен организатор и Редактор на Годишник на ВУМ – Варна; главен организатор и координатор на 8 (осем) Международни научни конференции; организатор на 3 (три) Докторски летни училища в Албена; участие в тренинг за преподаватели, организирани от Rennes School of business – Франция и Cardiff Metropolitan University – Обединено Кралство.

➤ *Кандидатът в конкурса доц. д-р Силвена Йорданова съответства на качествените изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент” в ИИИ при БАН.*

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Доц. д-р Силвена Йорданова извършва учебно-преподавателска дейност на български и английски езици по следните учебни дисциплини: „Основи на управлението”, „Стратегическо управление”, „Управление на човешките ресурси”, „Хора и организации”, „Въведение в бизнеса”, „Организационно поведение”, „Диагностика и развитие на фирмата”, „Кариерно развитие”, „Електронен маркетинг”.

Тя води лекции и семинарни занятия на студентите от ОКС „бакалавър”. Титуляр е на лекционни курсове в магистърски програми от ОКС „магистър”. Притежава междукултурни умения за работа като лектор със студенти от различни националности.

Доц. д-р Силвена Йорданова разработва и въвежда учебни курсове, признати във ВУМ – Варна. Има сериозен принос към създаването и актуализирането на учебната документация. Разработва модулни книги на български и английски езици за бакалаври и магистри.

Осъществява активна работа със студентите. Академичен наставник и тютор е на много студенти от ОКС „бакалавър”. Научен ръководител е на дипломанти от бакалавърска и магистърска степен. Създава контакти между туристическия бизнес и студентите от ВУМ – Варна.

➤ Доц. д-р Силвена Йорданова има богат преподавателски опит. Притежава висока степен на подготовка за заемане на академичната длъжност „доцент” в ИИИ при БАН. Академичната компетентност на кандидата съответства на спецификата на конкурса.

5. Обща характеристика на представените научни трудове

5.1. Основни направления в изследователската дейност

Доц. д-р Силвена Йорданова участва в конкурса за доцент с 21 публикации. Предложената за рецензиране научна продукция включва:

- 1 хабилитационен труд – монография – самостоятелна;
- 2 студии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 1 самостоятелна (под печат) и 1 в съавторство;
- 13 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни токове – самостоятелни;
- 3 глави от монографични изследвания, публикувани в колективни токове с научно редактиране – 2 самостоятелни и 1 в съавторство;
- 2 университетски учебни помагала – самостоятелни.

Кандидатът впечатлява с високото качество на научните трудове. По наше мнение, изследователската дейност на доц. д-р Силвена Йорданова е концентрирана в 3 основни тематични направления:

1. Икономика на туризма (№№ 1; 2; 3; 4; 8; 10; 12; 13; 14; 19; 21).

2. Дигитализация на туризма (№№ 1; 10; 15; 21).

3. Дигитализация на образованието (№№ 5; 6; 7; 9; 11; 16; 17; 18; 20).

Представила е доказателства за цитируемост. Има установени 1 цитиране в научно издание, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация и 14 – в нереферирани списания с научно рецензиране.

5.2. Научни и научно-приложни резултати

Получените научни и научно-приложни резултати могат да бъдат обобщени, както следва:

- Проучени са добрите практики за прилагане на дигитализацията в сферата на хотелиерството и туризма. Разгледани са стратегиите за справяне с разрушителното поведение на токсичните лидери. Предложена е стратегия за справяне с тормоза на работното място в контекста на хотелиерството и ресторантьорството.

- Представена е методология за справяне с токсични лидери, независимо от типа на организацията. Социалните медии са разгледани като инструмент, влияещ на потребителите при избора на дестинация за посещение, планиране на пътуването и след самото пътуване. Посочени са ползите за служителите, ръководени от емоционално интелигентен лидер.

- Вниманието е фокусирано върху приложението на изкуствения интелект в сферата на туризма и хотелиерството. Разгледани са формите за осъществяване на дигитализация, като са открити техните предимства. Специално място е отделено на приложението на различните форми за дигитални технологии, на примера на туризма и хотелиерството.

- Разгледани са инструментите за творческо решаване на проблемите на студентите. Анализирани са значението на изкуствения интелект и неговото успешно приложение в образованието. Поставен е акцент върху същността на корпоративната идентичност и методологията за нейното измерване, на примера на университет.

5.3. Оценка на реабилитационния труд - монографията

Висока оценка заслужава реабилитационният труд *Йорданова, С. (2023). Перспективи и възможности за дигитализация в туризма. Издателство „Матадор 74”. ISBN 978-954-371-747-7.* Рецензенти на монографията са доц. д-р Огнян Бояклиев, БАН и проф. д-р Теменужка Каролова Хроми-Жигалова, ЮЗУ.

Разработката решава съществен научен и научно-приложен проблем. Темата за дигитализацията придоби съществена актуалност в условията на пандемична криза, която се оказва пагубна за туризма.

Целта на монографичното изследване е да представи феномена дигитализация и да разгледа въздействието му върху бизнеса, в частност, на хотелиерството и туризма. Обект на изследване са туризма и хотелиерството като сектори, имащи особена значимост за икономиката на Република България. Предмет на изследване е дефинирането на дигитализацията.

В първа глава „**Основи на дигитализацията на туризма**” са разгледани същността на дигитализацията и нейното влияние. Отделено е място на виртуалните общности в туризма. Поставен е акцент върху дигитализацията

посредством виртуална реалност. Блоговете са разгледани като форма на дигитални технологии в туризма. Обърнато е внимание на социалните мрежи като форма на дигитализация. Дискутирана е дигитализацията в туризма чрез използване на изкуствен интелект и автоматизация на процесите.

Във втора глава „**Приложни аспекти на дигитализацията в туризма**” е анализирано развитието на дигиталните технологии в туризма. Посочени са успешни примери от практиката в туризма и хотелиерството. Изследвано е състоянието на туризма и хотелиерството в ЕС. Проучени са социалните мрежи и влиянието им в туризма и хотелиерството.

В трета глава „**Методологически аспекти на приложението на дигитализацията в туризма**” е предложен модел за дигитализация в туризма. Разработена е методика за дигитализация на организацията в сферата на туризма и хотелиерството.

Монографичният труд допълва теоретичните и практико-приложните знания в специализираната туристическа литература. Разработката е ценна и за заинтересованите кръгове от туристическия бизнес.

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

По наше мнение, справката за приносите е изготвена коректно. Приемаме изведените от доц. д-р Силвена Йорданова приноси.

В творческата продукция на кандидата ясно се открояват следните значими приноси:

Първо, обогатено е научното познание за същността на дигитализацията чрез прилагане на изкуствения интелект на примера на туризма и хотелиерството. Проучено е регулирането на вътрешно- и междуличностните емоции на работното място през призмата на служителите и техните лидери. Систематизирана е информация, свързана с тормоза на работното място и неговите разновидности в контекста на хотелиерството и ресторантьорството.

• **Второ**, изследователският интерес е насочен към определяне на начините за използване на социалните медии в индустрията на туризма и хотелиерството. Проучени са същността и формите на токсичното лидерство. Анализирани са състоянието и тенденциите в туризма преди и след пандемичната криза на ниво страни от ЕС.

Трето, въз основа на подробен литературен обзор са изведени авторска дефиниция и концепция за дигитализация. Разработен е авторски модел за дигитализация на организацията в сферата на туризма. Изготвена е авторова методика за дигитализация на организацията в сферата на туризма.

• **Четвърто**, изследвана е дигитализацията на висшето образование в България. Поставен е фокус върху използването на изкуствения интелект в условията на конкуренция между университетите. Анализирани са факторите, влияещи върху степента на дигитализация на университетите.

7. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки към учебно-преподавателската и научноизследователската дейност на доц. д-р Силвена Йорданова. Бих препоръчала, в бъдеще да продължи изследванията си по икономика на туризма и се фокусира върху публикуване в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – Scopus и Web of Science.

8. Лични впечатления

Познавам доц. д-р Силвена Йорданова задочно от 2018 г. в качеството ѝ на главен организатор и координатор на Международни научни конференции към ВУМ – Варна. Тя се отличава с етичност и толерантност, отговорност и коректно отношение към участниците в научните форуми.

9. Заключение

Кандидатурата на доц. д-р Силвена Йорданова за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” съответства на нормативните изисквания, съгласно ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИИИ при БАН. Тя притежава безспорни достойнства като преподавател и изследовател, с доказани приноси в научната специалност на конкурса.

Ясно заявявам своята **положителна оценка „ЗА”** единствения участник в конкурса за доцент. С пълна убеденост гласувам **доц. д-р СИЛВЕНА ДЕНЧЕВА ЙОРДАНОВА** да бъде избрана и заеме академичната длъжност „доцент” в **професионално направление 3.8. „Икономика”** по „Икономика на туризма” в Института за икономически изследвания при БАН.

София,
15.08.2023 г.

Рецензент:
(проф. д.н. Таня Парушева)